

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2448/2023
05.02.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Гавра Димитријевић, адвокат из ..., против туженог Високе техничке школе струковних студија у Новом Саду, чији је пуномоћник Јелена Станић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и утврђења, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3752/22 од 07.03.2023. године, у седници већа одржаној дана 05.02.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3752/22 од 07.03.2023. године у ставу другом изреке.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 665/22 од 01.07.2022. године, ставом првим и другим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је Уговор о раду ../21 од 01.02.2021. године незаконит и без правног дејства. Ставом трећим и четвртим изреке, поништено је као незаконито решење туженог од 24.02.2021. године број ../21 о отказу уговора о раду тужиоцу и обавезан тужени да тужиоца врати на рад. Ставом петим и шестим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 106.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате, док је одбијен захтев за исплату законске затезне камате на трошкове поступка од пресуђења до извршности.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3752/22 од 07.03.2023. године, ставом првим изреке, делимично је усвојена жалба тужене и преиначена првостепена пресуда тако што је одбијен тужбени захтев да се утврди да је Уговор о раду ../21 од 01.02.2021. године незаконит и без правног дејства, као и захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка преко износа од 52.250,00 динара са затезном каматом од извршности до исплате. Ставом другим изреке, одбијена је жалба тужене и првостепена

пресуда потврђена у преосталом усвајајућем делу. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој исплати трошкове жалбеног поступка у износу од 16.500,00 динара са затезном каматом од извршности до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију, побијајући је, према наводима ревизије, у усвајајућем делу због битне повредене одредба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао другостепену пресуду на основу чланова 408. и 441. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23) и нашао да ревизија туженог није основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а у поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба овог закона, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП, на коју се ревизијом указује.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код тужене од 2010. године, а по основу Уговора о раду од 25.03.2015. године, на радном месту Виши ... сарадник на неодређено време, почев од 19.03.2015. године. Тужилац је као запослени обављао послове са пуним радним временом, у трајању од 8 часова дневно, односно 40 часова недељно. Правилником о систематизацији радних места тужене од 24.03.2018. године, систематизовано је и радно место „Виши ... сарадник за рад у лабораторији“, са условима: високо образовање 180 ЕПСБ бодова на студијама првог степена по пропису који уређује високо образовање почев од 10.09.2005. године или високо образовање на студијама до три године по пропису до 10.09.2005. године, са предвиђеним бројем извршилаца 4 и са описом послова: учествује у реализацији наставе са предметним наставником, припрема и поставља лабораторијске вежбе, стара се о благовременој набавци материјала за одржавање и извођење лабораторијских вежби, сарађује са самосталним стручно-техничким сарадником за рад у лабораторији, присуствује у лабораторији док се изводе вежбе, дежура на испиту и колоквијуму, обавља и друге послове који су сродни са наведеним пословима, а по налогу директора. Последњом изменом Правилника о систематизацији радних места тужене 12.01.2021. године, предвиђено је радно место Вишег ... сарадника за рад у лабораторији за ..., при чему тужилац фактички од првог дана запослења обавља послове сарадника за рад искључиво у лабораторији за ... и једини је запослен на овом радном месту. Према наведеној измени Правилника, у оквиру свог радног места, тужилац има следећи опис послова: учествује у реализацији наставе са предметним наставником, припрема и поставља вежбе, стара се о благовременој набавци материјала за одржавање и извођење вежби у лабораторији док се изводе вежбе, дежура на испиту и колоквијуму, мери температуру студентима и запосленима на портирници и у просторијама школе, обавља и друге послове који су сродни са наведеним пословима, а по налогу директора. Поред послова свог радног места, тужилац је обављао и друге послове код тужене, у штампарији тужене је обављао техничке послове, обављао је неопходна мерења за тужену када је ангажована на пројектима, осветљења, заптитне опреме, електромагнетског зрачења и сл. Услед пандемије вирусом Covid-a, код тужене је дошло до смањења обима послова запослених, па и тужиоца, па је тужилац обављао и физичке послове помоћи око селидбе школе, постављања столова и столица за догађаје, а био је ангажован и за рад у портирници школе и мерења температуре запослених који улазе у

просторије школе, те се дешавало да је остајао на портирници и током целодневног радног времена. Радно време ненаставног особља, па и тужиоца, било је пет дана недељно, од 07,30 до 15,30 часова, за разлику од радног времена наставног особља које има обавезу присуства у школи 20 часова недељно, без прописаног радног времена, које је условљено само временом трајања наставе и вежби.

Тужена је 01.02.2021. године упутила тужиоцу Писмено обавештење - понуду за закључење Уговора о раду, заједно са Уговором о раду од истог датума, уз остављени рок од 8 дана да се изјасни на наведену понуду, као и упозорење да ако одбије да потпише Уговор о раду или се на понуду уопште не изјасни у року од 8 радних дана, послодавац може да му откаже уговор о раду сагласно члану 179. став 5. тачка 2. Закона о раду. У образложењу понуде је наведено да је разлог премештаја тужиоца на друге послове и радне задатке тај што он једини поседује одговарајућу стручну спрему-дипломирани ..., први степен високог образовања за рад у лабораторији за ..., где је због потреба процеса рада и организације рада потребан само један извршилац, те с обзиром да је број часова на којима тужилац изводи лабораторијске вежбе знатно смањен, јер је смањен број студената на студијским програмима где би се вежбе изводиле, не постоји потреба за пуним ангажовањем тужиоца, јер је његово оптерећење испод 50% норме, па му је из тих разлога упућена понуда за измену уговора о раду у смислу члана 171. и 172. у вези члана 155. став 1. тачка 5. Закона о раду. У Уговору о раду од 01.02.2021.. године који је понуђен тужиоцу, наведено је да тужилац заснива радни однос за обављање послова на радном месту Виши ... сарадник за рад у лабораторији за ..., са 50% радног времена, у трајању од 4 часа дневно, односно 20 часова недељно. Како се тужилац у остављеном року није изјаснио на понуду за закључење Уговора о раду, тужена је 24.02.2021. године донела Решење о отказу уговора о раду, у чијем образложењу је наведен след догађаја, након чега је констатовано да како запослени није потписао понуђени Уговор о раду од 01.02.2021. године, према одредби члана 172. став 4. Закона о раду, сматра се да је одбио Понуду за закључење Уговора о раду ради премештаја на друго одговарајуће радно место, те је у складу са чланом 179. став 5. тачка 2. Закона о раду запосленом отказан Уговор о раду од 25.03.2015. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужена противно одредбама чланова 171. и 172. Закона о раду, тужиоцу понудила измену уговорених услова рада и то понудом неповољнијих услова рада, при чему није доказала да је постојао оправдани разлог за смањење радног времена тужиоца. Имајући у виду чињеницу да тужилац не подлеже обавези испуњавања норме часова као наставно особље, као и да опис послова тужиоца није искључиво везан само за наставу, није постојао оправдани разлог да тужиоцу понуди измену уговорених услова рада са образложењем да је његово оптерећење испод 50% норме и да је то разлог због чега не постоји потреба за пуним ангажовањем тужиоца. Код наведеног, првостепени суд је поништио као незаконито решење о отказу уговора о раду од 24.02.2021. године и обавезао туженог да тужиоца врати на рад, као и утврдио и да је незаконит Уговор о раду од 01.02.2021. године јер тужена није могла тужиоцу понудити закључење новог уговора о раду с обзиром да је имао закључен уговор о раду на неодређено време од 25.03.2015. године, већ је могла евентуално тужиоцу понуду анекс уговора о раду.

Другостепени суд је прихватио чињенично стање утврђено првостепеном пресудом и закључио да првостепени суд доносећи пресуду правилно применио материјално право када је поништио решење туженог о отказу уговора о раду од 24.02.2021. године и обавезао туженог да тужиоца врати на рад. Тужена није доказала да је дошло до смањења норме часова наставном особљу, а тиме и смањење потребе за пуним радним ангажовањем тужиоца, нити је тужиоцу у понуди за измену уговорених услова рада, ваљано образложила од каквог је то утицаја на радно ангажовање тужиоца. У поступку је утврђено да је радно време тужиоца било пет дана недељено од 7,30 до 15,30 часова, за разлику од наставног особља које је имало обавезу присуства у школи 20 часова недељно и које је условљено временом трајања наставе и вежби, а тужена није доказала да је тужилац имао норму. Другостепени суд је неоснованим оценио тужбени захтев у делу за утврђење да је незаконит и без правног дејства Уговор о раду од 01.02.2021. године и у том делу одбио тужбени захтев, са становиштем да је тужиоцу понуђен Анекс уговора о раду, без обзира на то како га је тужена насловила, а законитост Уговора о раду од 01.02.2021. године испитује се у поступку поводом тужбе за поништај отказа уговора о раду, те тужилац неосновано тражи утврђење да је уговор о раду од 01.02.2021. године, који тужилац није ни закључио са туженим, незаконит и без правног дејства.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право када су усвојили тужбени захтев за поништај оспореног решења туженог о отказу уговора о раду и акцесорни захтев за враћање на рад.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1. и 2. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05 ... 75/14), прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла, као и да запосленом може да престане радни однос ако одбије закључење анекса уговора у смислу члана 171. став 1. тачка 1-5. овог закона.

Одредбом члана 171. став 1. тачка 1. и 4. Закона о раду прописано је да послодавац може запосленом да понуди измену уговорених услова рада (анекс уговора о раду) ради премештаја на други одговарајући посао, због потреба процеса и организације рада и ако је запосленом који је вишак обезбедио остваривање права из члана 155. став 1. тачка 5. овог закона.

Одредбом члана 172. став 1. и 3. истог закона, прописано је да уз анекс уговора о раду послодавац је дужан да запосленом достави писмено обавештење које садржи: разлоге за понуђени анекс уговора о раду, рок у коме запослени треба да се изјасни који не може бити краћи од осам радних дана и правне последице које могу да настану непотписивањем анекса уговора, а да запослени који одбије понуду анекса уговора у остављеном року, задржава право да у судском поступку поводом отказа уговора о раду у смислу члана 179. став 5. тачка 2) овог закона, оспорава законитост анекса уговора.

Одредбом члана 155. став 1. тачка 5. Закона о раду, прописано је да програм нарочито садржи мере за запошљавање: премештај на друге послове, рад код другог

послодавца, преквалификација или доквалификација, непуно радно време али не краће од половине пуног радног времена и друге мере.

Наиме, када послодавац због престанка потребе за радом, уместо да запосленог прогласи вишком (што је крајња мера коју послодавац примењује кад не може да обезбеди ниједу од законом прописаних мера запошљавања), има могућност да као меру запошљавања запосленом понуди непуно радно време, али не краће од половине пуног радног времена, применом правила о измени уговорених услова рада из члана 171. став 1. тачка 4. у вези члана 172. Закона о раду

У конкретном случају, тужена је 01.02.2021. године упутила тужиоцу Писмено обавештење - понуду за закључење Уговора о раду, заједно са Уговором о раду од истог датума, ради измене уговора о раду у смислу члана 171. и 172. у вези члана 155. став 1. тачка 5. Закона о раду, уз образложење да је број часова на којима тужилац изводи лабораторијске вежбе знатно смањен, јер је смањен број студената на студијским програмима где би се вежбе изводиле, те да не постоји потреба за пуним ангажовањем тужиоца, јер је његово оптерећење испод 50% норме, због чега му је понудила заснивање радног односа за обављање послова на радном месту Виши ... сарадник за рад у лабораторији за ..., са 50% радног времена, у трајању од 4 часа дневно, односно 20 часова недељно. Тужилац се у остављеном року није изјаснио на понуду за закључење Уговора о раду. Тужена је 24.02.2021. године донела Решење о отказу уговора о раду с позивом на члан 179. став 5. тачка 2. Закона о раду. Пре отказа уговора о раду, тужилац је обављао послове сарадника за рад у лабораторији за ..., са описом послова наведеним у последњој измени Правилника о систематизацији радних места тужене 12.01.2021. године, а и друге послове код тужене, у штампарији техничке послове, послове потребних мерења за тужену када је ангажована на пројектима, осветљења, заптитне опреме, електромагнетског зрачења и сл. Услед пандемије вирусом Covid-a, код тужене је дошло до смањења обима послова запослених, па и тужиоца, па је тужилац био је ангажован и за рад у портирници школе и мерења температуре запослених који улазе у просторије школе, те се дешавало да је остајао на портирници и током целодневног радног времена. Радно време ненаставног особља, па и тужиоца, било је пет дана недељно, од 07,30 до 15,30 часова, за разлику од радног времена наставног особља које има обавезу присуства у школи 20 часова недељно, без прописаног радног времена, које је условљено само временом трајања наставе и вежби.

Код наведеног, правилно су нижестепени судови закључили да тужена није доказала да је постојао оправдани разлог за смањење радног времена тужиоца на 50% радног времена, односно није доказала да је постојала објективна потреба да се тужиоцу измене уговорени услови рада, као мера запошљавања у смислу члана 155. став 1. тачка 5. Закона о раду. Материјална претпоставка за примену члана 155. став 1. тачка 5. Закона о раду и прелазак тужиоца на непуно радно време као мере запошљавања је да тужилац представља вишак, и да је прелазак на непуно радно време мера решавања вишка запослених, а што у конкретном случају тужена није доказала. Наиме, смањење радног времена тужиоца на 50% радног времена мора да буде резултат стварне и реалне потребе процеса и организације рада туженог, уколико је услед технолошких, економских или ораганизационих промена дошло до престанка потребе за обављањем одређеног посла или смањења обима рада, а понуда односно обавештење за закључење анекса уговора о раду мора да садржи разлоге који су условили смањење радног времена тужиоцу. Ти разлози морају бити конкретизовани навођењем чињеница из

којих произлази потреба процеса и организација рада, при чему је нужно навести и чињенице које то смањење оправдавају.

Код утврђеног да је изменом Правилника о систематизацији радних места тужене од 12.01.2021. године систематизовано радно место Вишег ... сарадника за рад у лабораторији за ..., које послове је тужилац фактички од првог дана запослења обављао, да је радно време тужиоца било пет дана недљено од 7,30 до 15,30 часова и да тужилац, за разлику од наставног особља, није имао норму, нити му је радно време било условљено временом трајања наставе и вежби, да опис послова тужиоца није искључиво везан само за наставу, те да је тужилац поред описа послова свог радног места, обављао и друге послове код тужене, и по оцени овог суда, тужена није доказала да је постојала објективна потреба да се тужиоцу оспореним Уговором о раду (анексом) од 01.02.2021. године, радно време смањи на 50% радног времена као мера запошљавања у смислу члана 155. став 1. тачка 5. Закона о раду, због чега је решење о отказу уговора о раду по овом основу незаконито.

Код наведеног, неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Како се ни осталим наводима ревизије, који представљају понављање жалбених навода и навода изнетих у првостепеном поступку и који су били предмет правилне оцене нижестепених судова, не доводи у сумњу правилност и законитост побијане одлуке, то је Врховни суд на основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керекз, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић